

2. Белоус Н.В. Метод проектов в обучении иностранному языку [Электронный ресурс] / Н.В. Белоус // Пятая Всеукраинская научно-практическая интернет-конференция “Научовий потенціал України”. – 2009. – розд. “Педагогіка”. – Режим доступу: <http://www.intkonf.org>.

3. Беляєва С.В. Шляхи підвищення якості освіти на основі впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / С.В. Беляєва // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / [під. ред. Т.І. Сущенко]. – Запоріжжя. – 2008. – Вип. 52. – С. 8–11.

4. Куликова С.И. Принципи кредитно-модульної технології навчання [Електронний ресурс] / С.И. Куликова, О.В. Мельник, С.В. Микитин // П'ята Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція “Научовий потенціал України”. – 2009. – розд. “Педагогіка”. – Режим доступу: <http://www.intkonf.org>.

5. Посторонко А.І. Застосування методу проектів при вивченні фахових дисциплін [Електронний ресурс] / А.І. Посторонко // П'ята Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція “Научовий потенціал України”. – 2009. – розд. “Педагогіка”. – Режим доступу: <http://www.intkonf.org>.

6. Шевчук Т.О. Інноваційність і вища освіта [Електронний ресурс] / Т.О. Шевчук // П'ята Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція “Научовий потенціал України”. – 2009. – розд. “Педагогіка”. – Режим доступу: <http://www.intkonf.org>.

7. Прокументова Традиции и инновации в педагогической практике: особенности целеобразования / Г.Н. Прокументова // Образование в Сибири. – Томск, 1996. – № 1. – С. 99–104.

ЗУБЧЕНКО Л.В.

МОТИВАЦІЯ ДО ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ФОРМУВАННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Духовне національне відродження школи, вирішення завдання щодо формування соціально-активної особистості та створення сприятливих умов для розвитку творчих можливостей школярів залежить від професійної компетентності вчителя, рівня його освіти та загальної культури, здатності до творчої діяльності і спілкування, його професійних і особистісних якостей, соціальної активності та громадської позиції. Характерними рисами сучасного вчителя є глибокі знання своєї спеціальності у поєднанні з методичною майстерністю, розуміння особливостей розвитку школярів різного віку, їх внутрішнього світу, мотивів поведінки, любов до дітей, бажання й уміння спілкуватися з ними, сучасне науково-педагогічне мислення, почуття нового, постійна самоосвіта, поглиблення і поповнення знань у різних галузях науки, мистецтва, культури тощо.

У сучасних умовах професійна праця вчителя набуває якісних відмінностей, зумовлених такими факторами: соціальною орієнтацією сучасної школи на розвиток творчих здібностей дітей, їх талантів; демократизацією та гуманізацією педагогічної професії; появою мережі нетрадиційних типів шкіл, альтернативних систем освіти, авторських методик навчання. В. Сухомлинський наголошував, що робота вчителя – це педагогічна творчість, а не буденне втовкмачування дітям знань. Покликання вчителя він вбачав у тому, щоб дитина вчилася не заради оцінки, а пізнавала потяг до знань, до чогось нового, до творчості. Він підкреслював, що справжній вчитель-майстер не може жити без педагогічної творчості, повторювати одне й те саме все своє життя. Тільки творчий вчитель може розвинути творчі можливості, творчі здібності дітей.

Аналіз вимог Болонського процесу в галузі професійно-педагогічної освіти свідчить про необхідність підготовки педагога-творця у всій системі середньої, професійної та вищої освіти. У сучасних умовах творчий педагог – це, перш за все, дослідник, який володіє певними якостями: науковим психолого-педагогічним мисленням, високим рівнем педагогічної майстерності, певною дослідницькою сміливістю, розвинутою педагогічною інтуїцією, критичним аналізом, потребою в професійному самовихованні й активним використанням передового педагогічного досвіду.

У Національній доктрині розвитку освіти чітко відображені загальні вимоги до вчителя, а саме: “Педагогічні працівники мають стати основною рушійною силою відродження та створення якісно нової національної системи освіти. У зв’язку з цим основна увага має бути зосереджена на підготовці нового покоління активних, педагогічних працівників, які вміють творчо мислити”. Це є по суті соціальним заказом вищій школі з формування вчителів нового формату – вчителів-творців.

Аналіз літературних джерел свідчить, що проблему педагогічної творчості вчителів розглядали В. Андреев, В. Кан-Калик, І. Зязюн, М. Нікандров, М. Поташник, С. Сисоєва. Орієнтації студентів на творчу самореалізацію в майбутній професійній діяльності й визначенню шляхів формування творчої особистості у вищому навчальному закладі присвячені праці О. Абдулліної, М. Віленського, В. Караковського, О. Киричук, Н. Кичук, А. Мудрика, А. Орлова, Л. Подимової, Р. Скульського, Н. Щуркової.

З’ясуванню механізму взаємозв’язку творчого мислення і педагогічної творчості приділяли увагу В. Загвязінський, І. Зязюн, Н. Тарасевич та ін. Розвитку науково-педагогічного стилю мислення як першооснови становлення творчої особистості вчителя присвятили свої праці В. Сластьонін, Ю. Чабанський, Г. Щукіна. Вирішенню проблем формування творчої особистості студентської молоді у процесі фахової підготовки вчителів фізичного виховання присвячені дослідження О. Ємця, Н. Зубанової, Р. Карпюка, О. Пехоти, А. Цьося, Б. Шияна та інших.

Аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури висвітлює велику кількість визначень понять “педагогічна творчість вчителя”. Більшість дослідників (Д. Богоявленська, С. Новосьолов, С. Сисоєва,) розглядають її як реалізацію і самореалізацію вчителя в освітньому просторі; як оптимальну реалізацію випереджальних конструкцій моделей педагогічної діяльності; інші – як пошук оптимального педагогічного рішення у конкретній ситуації (М. Поташник, В. Загвязінський); як співтворчість у педагогічній діяльності суб’єктів навчального процесу (В. Кан-Калик, М. Нікандров). Але всі вони сходяться в одному: що педагогічна творчість вчителя – це вид його діяльності, який відрізняється новими підходами до організації навчально-виховного процесу, використанням нестандартних (оригінальних) засобів співдії з учнями і результатом якого є формування високорозвинутої, особистості, яка вміє творчо мислити. Педагогічна творчість вчителя фізичного виховання характеризується тими відмінностями, які лежать у площині специфічних завдань фізичного виховання. Ми розглядаємо педагогічну творчість майбутніх вчителів фізичного виховання як сукупність спеціальних знань, умінь, навичок, мотиваційних установок щодо творчої педагогічної діяльності, що спрямована на нестандартне вирішення основних завдань фізичного виховання школярів.

Мета статті полягає в розкритті змісту мотивації майбутніх учителів фізичного виховання всієї системи освіти до творчої педагогічної діяльності.

Виходячи з наукових досліджень В. Загвізінського, Н. Кузьміної, М. Поташика, слід відзначити, що одним із головних чинників при формуванні педагогічної творчості всі вони відзначають мотивацію до творчої діяльності. У наукових працях цих авторів звертається увага на методи активізації інформаційного пошуку, засоби активізації творчої діяльності, методику вирішення творчих завдань, конструювання відносин у дослідному колективі, розвиток творчих можливостей молоді в процесі гурткової роботи тощо.

Перш ніж розглянути поняття “мотивація до творчої діяльності”, ми розкриємо таке поняття, як “мотивація”. Згідно зі словником С. Ожегова, мотивація – це збуджувальна причина, привід до якої-небудь дії. Виходячи з цього, ми розглядаємо мотив як збуджувальну причину або привід до виконання педагогічних творчих дій студентами в процесі їх фахової підготовки у ВНЗ. Це потребує, по-перше, набуття знань, умінь і навичок для виконання своїх професійних завдань; по-друге: стимулювання з боку викладачів при творчому плануванні й організації навчальної роботи з фізичного виховання (проведення комплексних уроків з фізичного виховання, організація позакласних форм фізичного навчання, практика нових форм фізкультурно-оздоровчої роботи). Це пояснюється тим, що мотив є суб’єктивним фактором, який спонукає до діяльності і являє собою відображення потреби у майбутній діяльності. Більше того, мотиви є сукупністю емоційно-позитивного ставлення особистості до діяльності, потреби до здійснення, усвідомлення громадської значущості праці [3; 5].

Що стосується змісту поняття “мотивація до творчої педагогічної діяльності”, то ми розглядаємо її як удосконалення цієї діяльності. У працях П. Анохіна, О. Леонтьєва, Б. Ломова подається психологічний аналіз структури діяльності як динамічної системи дій під управлінням мотиваційного компонента. Враховуючи, що багатогранні відносини людини із середовищем зумовлюються досить стійкою мотиваційною сферою особистості, то будь-яка діяльність, у т. ч. й педагогічна творчість, скеровується багатьма мотивами, тобто є полімотивованою.

Оскільки педагогічна діяльність є полімотивованою, її мотиви поділяються на два види: специфічно-пізнавальні (прагнення пізнати нове, невідоме) та неспецифічні (зумовлені зовнішніми причинами, діями, обставинами: дисципліною, почуттям відповідальності). Специфічно-пізнавальні мотиви у найбільш типовій формі виступають як пізнавальні потреби, що виникли ситуативно, тобто як потреби, які зумовлюються конкретними умовами, завданнями діяльності та спілкування і, відповідно, є стійкими [2].

Навчально-виховний процес здійснюється під впливом певних стимулів і спонукань, що виступають рушійними силами активності студентів. Такими спонукальними стимулами є інтереси, переконання, ідеали, ціннісні орієнтації, які формують мотиваційну сферу навчальної діяльності [5].

Мотивація до творчої педагогічної діяльності в процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізичного виховання чітко виявляється у ставленні студентів до змісту цієї діяльності, у мобілізації вольових зусиль для вирішення навчальних завдань [1]. Творча діяльність студентів реалізується через проведен-

ня ділових і рольових ігор на практичних заняттях, вирішення професійних ситуацій у період навчання і проходження педагогічної практики в школі, написання курсових і дипломних робіт, підготовка статей для конференцій [6].

Але, як зазначає Б. Шиян, для того щоб студент працював творчо, дуже важливо творчо працювати викладачеві. Саме він має особистим прикладом спонукати студентів до творчої діяльності. Отже, сучасний педагог – це, перш за все, умілий мотиватор. Відомий педагог В. Сухомлинський наголошував: “Покликання вчителя полягає в тому, щоб студенти вчилися не заради оцінки, а пізнавали потяг до знань, до чогось нового, до творчості. Він має створити таку педагогічну систему навчання, за якої бажання студентів працювати творчо будуть їх природним бажанням” [6].

Як показує практика, на сучасному етапі студенти (у своїй більшості) не мотивовані до самоосвіти, самовдосконалення. Тому педагогу необхідно стимулювати студентів до педагогічної творчості в навчальній діяльності. У Донецькому державному інституті здоров’я, фізичного виховання і спорту (ДДІЗФВіС) ми стимулюємо майбутніх фахівців фізичного виховання до проведення творчої педагогічної діяльності через заохочення балами рейтингу, внутрішнє спонукання студентів до творчої самостійної діяльності, реалізації принципів змагання, самовираження, індивідуалізації, можливості самостійно планувати індивідуальну стратегію навчання. Для цього відбирається навчальний матеріал відповідно до критеріїв проблемності (завдання ми пропонуємо виконати таким чином: “доведіть”, “виділіть головне”, “зробіть обґрунтований висновок”, “запропонуйте власний варіант”), залучаємо студентів до участі в колективних творчих справах (наприклад, написання і проведення змагань з окремого виду спорту як суддів і ведучих), функціонує творчий науковий гурток студентів, де проводяться проблемні дискусії, конференції із залученням студентів з інших ВНЗ. У цих умовах процес навчання перетворюється в науковий процес відкриття нових знань, забезпечує вищий рівень пізнавальної активності студентів, де формує у кінцевому підсумку педагогічну творчість майбутніх учителів фізичного виховання.

Для аналізу мотивації до творчої діяльності ми провели анкетування серед студентів IV курсу факультету фізичного виховання ДДІЗФВіС, Луганського інституту фізичного виховання і спорту, Слов’янського педагогічного університету, Лисичанського педагогічного коледжу (186 респондентів). Ось які відповіді були одержані. На запитання анкети “Чи цікаво Вам виконувати курсові або дипломні роботи?”, більшість опитаних (67%) відповіли “Не дуже”, але виконують для того, щоб уникнути неприємностей; 11% дали відповідь “Ні”, 32% опитаних відповіли – “так, якщо цікава сама тема роботи”.

На запитання “Чи зацікавлені Ви в тому, щоб знайти який-небудь результат у діяльності, нові шляхи вирішення проблеми?”, більшість респондентів (78%) відповіли “Так”, але, на жаль, відзначили, що якщо немає прямої потреби в цьому, то самостійно вони цього робити не стануть.

Результати анкетування свідчать, що для деяких студентів головним мотивом при проведенні творчої діяльності є інтерес до теми роботи і прагнення знайти нові шляхи вирішення проблеми, але для цього необхідно мати певні установки від викладачів. Очевидно, навчаючись у ВНЗ, вони не ставлять собі

за мету самовдосконалюватися і виявляти творчу активність. Адже лише свідоме ставлення до такої діяльності дасть змогу майбутнім вчителям фізичного виховання здобути необхідний обсяг знань, покращити свою фахову підготовленість, виявити педагогічну творчість. Якщо ж студенти займаються цією діяльністю без чіткої мети самореалізуватися як творча особистість, то, звичайно, чекати від них творчої активності марно.

Потрібно також зазначити, що мотив завжди так чи інакше пов'язаний з процесами пізнання: сприйняттям, мисленням, пам'яттю і мовою. Принцип єдності свідомості й діяльності обґрунтували С.Л. Рубінштейн, О.М. Леонтьєв. На їх думку, виявлення інтересу неможливе поза діяльністю людини, яка детермінує його появу, розвиток. Водночас уся діяльність людини вагомо визначається інтересами, що з'являються в процесі її життєдіяльності. Отже, інтерес є важливим чинником для особистості в цілому, він діє як важливий суб'єктивний фактор, що сприяє успішній реалізації психічних процесів (пам'яті, мислення, уяви, емоцій, уваги), доцільнішому виконанню тієї чи іншої діяльності в цілому [2; 5].

Мотив "інтерес до теми роботи" показує зацікавленість студентів до окремих предметів чи розділів. Бесіди зі студентами виявили, що це залежить від якості викладання. Цікаве подання навчального матеріалу підвищує інтерес і активність студентів.

Учитель сучасної школи має володіти системою глибоких знань, які становлять основу педагогічної діяльності. Специфіка підготовки до педагогічної діяльності полягає в тому, що студент зразу після закінчення вищого закладу освіти стає самостійним організатором навчально-виховного процесу і має виконувати всі функції вчителя. Тому зміст і характер фахової підготовки повинен відповідати рівню знань кваліфікованого вчителя [5; 6].

Досвід показує, що якщо вдається активізувати у студентів інтерес до предмета, до оволодіння професійними знаннями, коли самі вони включаються в навчально-виховний процес, постають як його органічні складові, то значно зростає сила їх мотивації до творчої педагогічної діяльності.

Висновки. Таким чином, у процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізичного виховання необхідно здійснювати мотивацію студентів до проведення творчої педагогічної діяльності через залучення їх до підготовки доповідей, статей, написання наукових рефератів, наукових робіт, складання сценаріїв спортивних свят, планів-конспектів для творчого проведення уроків з фізичного виховання тощо. Тільки таким чином зростає роль самостійної творчої роботи студентів, які виступають активними діячами зі здійснення процесів саморозвитку і самовдосконалення.

Література

1. Караваєва В.Д. Підготовка вчителя до педагогічної творчості як шлях до професійно-особистісного розвитку / В.Д. Караваєва // Наукові праці ДНТУ. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк, 2009. – Вип. 4. – С. 110–114.
2. Карпюк Р.П. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до розв'язання педагогічних ситуацій: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 / Р.П. Карпюк. – Вінниця, 2005. – 24 с.

3. Осипова Т.Ю. Формування професійно-орієнтованої особистості майбутнього вчителя : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. Наук : 13.00.04 / Т.Ю. Осипова. – Одеса, 2001. – 25 с.
4. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.В. Кривонос та ін. ; [за ред. І.А. Зязюна]. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
5. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості : підручник / С.О. Сисоєва. - К. : Міленіум, 2006. – 346 с.
6. Сластенин В.А. Педагогика : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, Е.Н. Шиянов; [под ред. В.А. Сластенина]. – М. : Академия, 2002. – 576 с.

ІВАНЧЕНКО Є.А.

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ В ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Вживання та усталений розвиток людства, вдосконалення та самоактуалізація особистості неможливі без системи навчання та виховання, яка динамічно розвивається. Разом з тим сучасний ринок праці вимагає спеціалістів, які здатні мобільно використовувати знання, вміння, навички та досвід діяльності з різних наукових галузей, що потребує від них уміння бачити об'єкти в єдності їх багатосторонніх зв'язків та відносин. Таким чином, система професійної підготовки фахівців, орієнтована на майбутнє, у своєму розвитку має рухатись у напрямку інтеграції, створення єдиного освітнього та інформаційного простору. Особливого значення зазначене положення набуває для професійної підготовки економістів, адже поле їх професійної діяльності є дуже динамічним, відкритим та неусталеним, і за відсутності навичок інтеграції знань, практичних умінь, навичок та досвіду діяльності випускники вищих навчальних закладів, які готують фахівців галузі економіки та фінансів, будуть не в змозі утриматись навіть на первинних посадах.

Як напрям змін у вищій освіті фахівців галузі економіки і фінансів ми пропонуємо створення системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів. Витоками ідеї створення такої системи є копіткий аналіз явища інтеграції в суспільстві та освіті, її видів та джерел виникнення, виокремлення інтегративних процесів.

Аналіз наукових джерел (П. Атутов, С. Батишев, П. Блонський, Н. Бунаков, В. Водовозов, П. Груздєв, В. Давидов, М. Данілов, Дж. Дьюї, Б. Єсипов, І. Зверев, Я. Коменський, В. Кондаков, Н. Крупська, П. Кулагін, І. Лернер, Дж. Локк, Н. Лошкарьова, А. Луначарський, М. Льовіна, В. Максимова, П. Новиков, В. Онищук, В. Паламарчук, Г. Песталоцці, М. Покровський, М. Рубінштейн, М. Скаткін, Н. Сорокін, В. Стоюнін, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Р. Федорець, О. Федоров, М. Чернишевський, С. Шацький, П. Шимбір'єв та ін.) засвідчив, що проблемі відтворення природних зв'язків як між окремими предметами навчання, так і між галузями наук, приділялася значна увага. Водночас проведений аналіз засвідчив відсутність чітко визначених передумов інтеграції в освіті.

Метою статті є визначення передумов виникнення педагогічної інтеграції, які своїм корінням сягають давніх часів, коли знання було цілісним, та